
Examensarbete i Lärarprogrammet
vid
Institutionen för pedagogik -2009

VAR GÅR GRÄNSEN

- en kvalitativ intervjustudie om pedagogers tankar
och funderingar kring anmälningspliktens innebörd
och konsekvenser.

Linda Andreasson och Pernilla Clausson

HÖGSKOLAN I BORÅS
INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK

HÖGSKOLAN I BORÅS
INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK

Sammanfattning

Arbetets art: Lärarprogrammet, inriktning mot förskolan 210 högskolepoäng.
Examensarbete ”Att utforska pedagogisk verksamhet” 15
högskolepoäng i utbildningsvetenskap.

Titel: Var går gränsen?
-en kvalitativ intervjustudie om pedagogers tankar och
funderingar kring anmälningspliktens
innebörd och konsekvenser.

Engelsk titel: Where are the limits?
- Qualitative interview study of preschool teachers' thoughts and
reflections on the notification requirements meaning and impact

Nyckelord: Anmälningsplikten, barn som far illa, misshandel, pedagogers tankar.

Författare: Linda Andreasson och Pernilla Clausson

Handledare: Marianne Dovemark

Examinator: Maud Ihrskog

BAKGRUND:

I bakgrunden beskriver vi vad litteratur och forskning tar upp kring anmälningsplikten. Vi beskriver olika varianter av misshandel och dess innebörd. Vi förklarar de lagar och förordningar som pedagoger inom verksamhet som berör barn måste förhålla sig till. Vi tar även upp problematiken som förekommer vid en anmälan. Vi redogör även för tidigare forskning inom vårt ämne.

SYFTE:

Vårt syfte är att studera hur pedagoger i förskolan uttrycker sina tankar och känslor kring sin anmälningsplikt.

METOD:

Vi har valt att använda oss av en kvalitativ metod med en öppen intervju, då vi valt att intervjua sex pedagoger på tre olika förskolor. Till vår hjälp har vi använt en diktafon och spelat in intervjuerna som vi sedan har transkriberat. Vi har valt att vara båda två under intervjuerna, för att därigenom söka ett trovärdigt resultat.

RESULTAT:

Vi har i vårt resultat kommit fram till att det finns en osäkerhet kring anmälningspliktens innebörd och att definitionen av barn som far illa är svårt för respondenterna att förklara. Vidare har vi sett att frågan om att anmäla eller ej, beror på faktorer som stöd från arbetskamrater och rektorer, hur säker pedagogen är på det hon sett verkligen stämmer och vilken roll pedagogen har i en anmälningsprocess. I vårt resultat kommer det även fram att de intervjuade pedagogerna önskade fortbildning inom ämnet och att det hade bidragit till en säkerhet inför en anmälan.

Innehåll

Inledning	5
Syfte	5
Frågeställning	5
Bakgrund	6
Begreppet misshandel.....	6
Lagar	7
Sekretess.....	7
Socialtjänstlagen.....	8
Anmälningssplikten.....	8
Följder vid utebliven anmälan.....	8
Beslut att anmäla	8
Aktuell forskning.....	9
Internationell forskning.....	10
Teoretiskt förhållningssätt	12
Metod	14
Tillförlitlighet och giltighet.....	15
Urval	16
Genomförande.....	17
Bearbetning av intervjuerna	17
Resultat	18
Anmälningssplikts innebörd	18
Vikten av stöd.....	19
Osäkerheten sätter spår	20
Mötet.....	21
Konsekvenser	22
Sammanfattning av resultat.....	22
Diskussion	23
Resultatdiskussion	23
Metoddiskussion.....	25
Didaktiska konsekvenser	26
Förslag till fortsatt forskning.....	27
Referenser	30
Bilagor	32

Inledning

Socialstyrelsen (2004) skriver om de regler som pedagoger inom verksamhet som berör barn, måste förhålla sig till när de misstänker att ett barn far illa. Som pedagog har du en skyldighet att anmäla så fort du misstänker brott. Socialstyrelsen lyfter problematiken kring att avgöra situationens allvar och om det krävs en anmälan eller ej. Socialstyrelsen menar att anmälaren ofta spekulerar kring situationen och är orolig över att situationens allvar inte är nog för en anmälan. De menar vidare att givetvis finns det inte någon som vill göra en obefogad anmälan med allt vad det kan innebära för de inblandade. De påpekar samtidigt att det inte är accepterat att låta ett barn gå utan att få den hjälp som barnet behöver och ha rätt till. Socialstyrelsen menar också att någon form av samarbete mellan verksamheter och socialtjänsten kan ha en avgörande roll vid en anmälningssituation och skapar ett ömsesidigt förtroende. Vi ser en tydlig koppling mellan den problematik som socialstyrelsen lyfter kring anmälningsplikten och den verksamhet vi har kommit i kontakt med. Vi har under vår studietid och vår verksamhetsförlagda utbildning fått uppfattningen att det finns en viss osäkerhet bland personalen ute i verksamheten kring anmälningsplikten. Det här har bidragit till vårt intresse kring vilka tankar pedagogerna kan ha när det kommer till anmälningsplikten och om de har kunskap kring anmälningspliktens innebörd.

Syfte

Vi vill studera hur pedagoger i förskolan uttrycker sina tankar och känslor kring anmälningsplikten.

Frågeställning

- Vad finns det som kan bidra till en eventuell osäkerhet/ säkerhet kring hantering av anmälan

Bakgrund

I avsnittet bakgrund kommer vi att redogöra för begreppet misshandel och vi beskriver även de lagar som personer som arbetar med och kring barn måste förhålla sig till. Vi beskriver även delar av aktuell forskning som finns i Sverige och internationellt.

Begreppet misshandel

Hindberg (2003) menar att *psykisk misshandel* är ett beteendemönster som avvisning, förtryck, isolering som skickar signaler till barnet att de är odugliga och oönskade. Misshandeln kan ske antingen passivt eller aktivt. I den aktiva psykiska misshandeln ingår kränkande verbal behandling samt avvisning och förnedring. I den passiva, som även kan beskrivas som *vanvård* eller *omsorgssvikt*, handlar det om försummelse, dvs. föräldrarnas oförmåga att tillfredställa barnets grundbehov så som kläder, mat, omsorg, beröring m.m. Orsaken kan vara på grund av tillfällig psykisk ohälsa, psykisk sjukdom, missbruk eller psykisk utvecklingstörning. Den passiva psykiska misshandeln kan även uppträda i svåra och konfliktfyllda vårdnadstvister.

Hindberg (2003) förklarar att *fysisk misshandel* kan vara både aktiv och passiv, i den aktiva är syftet att tillfoga barnet skada, t.ex. genom slag. Den passiva misshandeln kan leda till fysisk skada utan att syftet har varit att skada barnet. Detta kan ske genom vanvård vilket kan innebära att man lämnar barnet ensamt utan mat och dryck, ingen vård vid sjukdomar samt ingen tillsyn, vilket kan innebära att barnet kan skada sig. I praktiken kan det vara svårt att avgöra om föräldern skadat barnet avsiktligt eller inte, samt om det handlar om passiv eller aktiv misshandel.

Enligt Hindberg (2003) menas *sexuellt utnyttjande* att en förälder eller annan som ansvarar för barnets vardag samt har en daglig kontakt med barnet, har sexuellt umgänge med barn under 18 år. Då barnet tillåts ha sexuella relationer enligt lagen efter de är 15 år, kan inte en person utanför familjen dömas för sexualbrott, vid samtycke från barnets sida.

Hindberg (2003) skriver om att det inte finns något etablerat begrepp på *barn som far illa*, hon skriver att ibland används barnmisshandel som ett samlingsbegrepp. Även Lundén (2004) tar upp problematiken kring begreppet, och menar att det finns så oändligt många förklaringar att

begreppet är oerhört svårt att identifiera. Hindberg (2003) menar att barn kan fara illa på olika sätt exempelvis att barnen inte får sina behov tillgodosedda så som kläder, mat och omsorg mm, vilket kan resultera i vanvård. Det handlar även om att barnen blir utsatt för någon typ av våld, så som fysisk eller psykisk misshandel samt sexuella övergrepp.

Lagar

I följande avsnitt kommer vi att presentera och förklara olika lagar som är av relevans vid en anmälan. Vi redogör även för konsekvenserna som kan uppkomma om inte lagarna följs.

Sekretess

Enligt Bengtsson och Svensson (2006) omfattas förskolan av en så kallad stark sekretess vilket innebär att alla i som arbetar inom förskolan inte får avslöja uppgifter om något barns förhållanden. Det finns dock tillfällen då denna sekretess inte gäller (Kap 7 § 38 sekretesslagen). När det kommer till en anmälan där ett barn far illa, gäller sekretessen på så vis att du får föra över uppgifter om barnet till annan myndighet så de kan utföra sitt jobb. (Kap 1 § 5). Kap 14 § 3 säger att uppgifter får lämnas ut till myndighet om intresset överstiger det intresse som sekretessen ska skydda. Denna paragraf kallas Generalklausulen. I sekretesslagen finns vissa sekretessbrytande regler. Dessa är:

- Samtycke
- Utlämnande av uppgift
- Anmälningsskyldigheten
- Anmälan om misstanke om allvarligt brott
- Generalklausulen
- Förbehåll
- Nöd
- Partsinsyn

Bengtsson och Svensson (2006) och Olsson (2001) förtydligar att det inte finns några formella hinder för personal inom samma sekretessområde att utbyta uppgifter med varandra angående ett barn, så länge uppgifterna som röjs är av intresse för barnets bästa och nödvändiga för arbetet med barnet.

Socialtjänstlagen

Socialtjänsten (2004) beskriver att grunden i socialtjänstlagen handlar om att alla människor har lika värde och lika stor rätt att få social trygghet, vård och omsorg. Socialtjänsten ska ta särskild hänsyn till barnets bästa. Personer som arbetar med barn måste anmäla till socialtjänsten om de får veta att ett barn eller ungdom behöver skydd eller hjälp.

Anmälningsskyldigheten

Socialstyrelsen (2004) skriver att de som är anställda inom en verksamhet som berör barn, är skyldiga enligt socialtjänstlagen kap 14, att anmäla om de misstänker att ett barn far illa. En misstanke räcker för att göra en anmälan till socialnämnden. Som barn räknas alla som ej ännu uppnått myndighetsålder.

Följder vid utebliven anmälan

Om en anställd inom kommunal verksamhet, väljer att inte anmäla till socialnämnden vid misstanke om brott mot barn kan den dömas enligt 20 kap 1 § i Brottsbalken. Det här innebär att personen kan döms till tjänstefel och därigenom riskerar att få disciplinpåföljd i form av en skriftlig varning eller löneavdrag. Är personen däremot anställd inom den privata verksamheten ställs den inte tillsvare för något av det ovan nämnda.

Beslut att anmäla

Här beskriver vi (enligt forskning) hur ett eventuellt händelseförlopp kan utvecklas hos en pedagog som bestämt sig att anmäla, från misstanke till att en eventuell anmälan tas tillbaka.

Socialstyrelsen (2004) menar att det kan föreligga en svårighet hos anmälaren att göra en bedömning kring allvaret i observationen de gjort om det kräver en anmälan eller ej. Detta menar socialnämnden kan bidra till att anmälningarna ofta inte blir av, utan personalen vill vänta och se om situationen barnet befinner sig i ändras till det bättre. Erdis (2007) menar att det inte är en pedagogs uppgift att utreda om det förekommit ett brott eller inte. Det finns personal i socialnämnden som är till för att utreda fallen. Hindberg (2001) menar att det inom de olika verksamheterna finns en oklar uppfattning om vad anmälningsskyldigheten egentligen innebär. Hon skriver vidare att alla inom yrkesmässiga verksamheter har skyldighet att anmäla vid misstanke om att ett barn far illa, detta gäller såväl offentliga som privata verksamheter. Socialstyrelsen (2004) skriver att de personer som omfattas av anmälningsskyldigheten även har uppgiftsskyldighet. Om ett barn som står under utredning hos socialförvaltningen, innebär uppgiftsskyldigheten, oavsett om det är personen i fråga som

anmält eller inte, har de en skyldighet att lämna uppgifter som är kopplat till utredningen. Det här gäller även om socialnämnden påbörjat en egen utredning av annan anledning. Som anmälare är man skyldig att lämna fortlöpande uppgifter till socialnämnden om det är av vikt för utredningen. Sekretessen mellan förskolan och socialtjänsten bryts vid en anmälan i syfte att skydda barnet. När en anmälan är lämnad till socialnämnden kan denna inte tas tillbaka, utan anmälaren måste redogöra för orsaken till att de vill ta tillbaka anmälan. Socialnämnden tar sedan ställning till informationen och fattar beslut om anmälan skall strykas.

Aktuell Forskning

Lundén (2004) har undersökt hur BVC personal och barnomsorgspersonal känner igen och tänker kring omsorgssvikt. Lundén menar att när det handlar om att anmäla omsorgssvikt finns ett stort mörkertal. Anmälan sker till socialtjänsten men de i sin tur kanske inte tar upp fallet och det leder till att anmälan aldrig blir registrerad. Lundén skriver att när det görs en anmälan från BVC eller förskolan har denna anmälan oftast tänkts igenom noggrant innan. Förs inte anmälan vidare brister motivationen för personalen att anmäla vid andra tillfällen. Lundén tar även upp problemet att inom barnomsorgen diskuteras anmälan i så stor omfattning att det leder till beslut som är felaktiga. I sin studie har hon delat upp personalens oro i olika nivåer. Nivå ett var personal som *oroade* sig för att något ”inte stod rätt till”. I nivå två *trodde* de att barnet for illa och i nivå tre *visste* de att barnet for illa. Lundén menar att de olika nivåernas resultat visade på att det finns en stor andel barn, fler i förskolan än på BVC, som personalen uppmärksammat far illa av någon form av omsorgssvikt. Lundén förklarar att detta kan i stor utsträckning bero på att inom förskolan har personalen en daglig kontakt med både barnet och föräldrarna. När det kommer till att anmäla såg Lundén i sin studie starka tecken på att de flesta i studien kände till anmälningsplikten men visste inte hur den skulle användas eller vad den innebar. Personalen hade även väldigt olika tolkningar kring anmälningsplikten. Lundén menar att förskolepersonalen gör en snäv tolkning av anmälningsplikten och riktar mer in sig på fysisk misshandel och sexuella övergrepp. Detta leder, enligt Lundén till att fall som borde ha anmälts inte gör det. Hon ser detta som ett stort problem då omsorgssvikten inte får den uppmärksamhet som den borde i förskolan. En anledning till det här, menar Lundén, kan vara den naturliga kontakten som förskolepersonalen har med föräldrarna. Kommer ett barn till förskolan för jännan, luktar illa och har smutsiga kläder är det mer ”naturligt” för personalen att tvätta barnet och kläderna, än att anmäla det, då är det i alla fall rent. I sin avhandling poängterar Lundén (2004) vikten av

att personal inom förskolan och BVC anmäler eftersom de har de bästa förutsättningarna att fånga upp barnet i tidig ålder. Hon betonar även vikten av, och behovet av, kompetensutveckling för personalen och även vägledning vid en anmälan. Lundén kommer även fram till att betydelsen av feedback från andra har stor betydelse vid en anmälan. Får man inte feedback som man önskat, menar Lundén, att man blir påverkad av det vid liknande situationer i framtiden. Lundén påpekar även att personalen påverkas av det faktum att de inte får veta hur det gått för den anmälda familjen.

Bengtsson och Svensson (2006) stödjer det som Lundén (2004) beskriver angående brister i kunskaper kring anmälan. De hänvisar till barnombudsmannens skrivelse till Socialministern där BO framför sin oro över att inte anmälningsplikten fungerar på ett tillfredställande sätt. BO hänvisar till rapporten, *Hand i hand* från Forskning och Utvecklingsbyrån i Stockholm. I rapporten har de undersökt bristen av anmälningar och den tid det tog att anmäla, från personalens sida. Även Olsson (2001) beskriver problematiken och anledningar kring att anmälningar allt för ofta uteblir. Han menar att personalen har dålig kunskap kring anmälningsplikten och vad som gäller, de är osäkra, det finns brister i ledningen och dåliga erfarenheter kring socialtjänstens arbete.

Killén (2009) har forskat kring det förebyggande arbetet. Killén menar att en problematisk barndom inte bara försvinner utan fortsätter i generationer. Inte på det sätt att en pojke som utsatts för våld nödvändigtvis utför våld på sina barn, men att de psykiska problemen och oron förs över i generationer. Killén poängterar vikten av att barn tidigt får hjälp med att bearbeta sina problem. Tyvärr har forskning, enligt Killén visat på att psykologisk hjälp inte ger den effekt som vi skulle önska. Killén påpekar att de som arbetar med barn och möter barnen i olika sammanhang måste få kompetensutveckling och konsultation inom ämnet. När de möter barnen ska de ha förmågan att kunna bedöma föräldrarnas kompetens inom uppfostran och se tecken på om det finns anledning till oro. De ska ha kompetens att ingripa innan barnen visar upp symptom. Killén poängterar att för att på bästa sätt kunna arbeta förebyggande krävs en gemensam insats från olika verksamheter. Ett samarbete ökar kunskapen och bidrar till att ett förebyggande arbete kan ske på bästa möjliga sätt.

Internationell forskning

Kenny (2007) har genomfört en studie på en grundskola i Queensland. Hans forskning beskriver problematiken kring rapportering kring barn som far illa, att det anmäls allt för få

fall och att fall som misstänks vara av betydelse inte tas upp. Han kommer i sin studie fram till att en stor del av det mörkertal som finns, ofta berodde på att lärarna var oerfarna och inte hade lika lätt för att upptäcka fall av misshandel. Han fann även att lärare som arbetat i mer än åtta år hade mer erfarenhet kring att upptäcka barn som far illa. Han betonar betydelsen av en handlingsplan då han i sin studie kunde se tydliga skillnader mellan de som hade en handlingsplan och de som inte hade det. Han menar att när en lärare har en färdig handlingsplan eller en egen erfarenhet kring en anmälan, har de lättare för att se tecken och senare anmäla igen.

Teoretiskt förhållningssätt

Här beskriver vi vår teoretiska förankring. Erving Goffman har en sociologisk teori som beskriver hur människor beter sig i olika situationer och inför speciella grupper av människor.

Goffman (2007) har gjort en utförlig studie kring hur människor agerar inför sina medmänniskor. Han menar att alla människor är aktörer på en scen och samtidigt som vi är aktörer agerar vi även som publik. Vårt samhälle och vårt sociala liv, menar Goffman, bygger på att vi ständigt spelar inför en publik varav vi ändrar vårt sätt att agera utifrån publiken och dess reaktioner. Vi vill som människor styra andras uppfattning om den jag är. Goffman använder sig av ett dramaturgiskt perspektiv.

Goffman (2007) beskriver att vi människor har något som han kallar *fasad*. Med en fasad menar han ett typ av framträdande som vi använder som det generella framförandet. Han delar upp fasaden i olika delar. En del är inramningen. Har man inramningen som en del i sitt framträdande börjar personen spela på sin roll när den befinner sig i just den rätta miljön och avslutar också sitt framträdande när den lämnar miljön. Den andra delen kallar han för personlig fasad. En *personlig fasad* är en fasad som människan bär med sig oavsett vilken miljö den befinner sig i. Det är också den fasad som publiken förväntar sig att se om de känner till den personliga fasaden hos aktören. Inslag som finns i den personliga fasaden är, enligt Goffman, sådant som kön, ansiktsuttryck, gångstil, sätt att tala på, utseende, beteende m.m. Goffman(2007) menar också att med den personliga fasaden kan man ana vilken status i samhället aktören har. En tredje del är den *sociala fasaden*, det är det framträdande du väljer att hålla dig till inför en viss publik. Han påpekar där att om man använder sig av samma fasad inför olika rutiner kan det uppfattas som stereotypiska och institutionaliserat. Att man som publik känner att fasaden inte är äkta. Den sociala fasaden används som ett sätt för aktören att få publiken att uppfatta just det som aktören vill att de ska uppfatta.

Goffman (2007) använder sig i sin teori av ett *team begrepp* eller *team framträdande*. Med det menar han att aktörerna går ihop i vissa grupper och där utifrån försöker få gruppen att framstå som så professionell och vetande som möjligt inom det gemensamma ämnet eller kunskapen. Han menar på att t.ex. en samling hantverkare gärna vill att deras team skall framstå som bäst och skickligast och då försöker de få publiken att få den uppfattningen, ibland med hjälp av att tillåta vissa gå bakom ljuset och andra träda fram. För att teamet ska

framstå så bra som möjligt är de beroende av varandra och är också måna om att rädda varandra i vissa situationer, men har också möjlighet att när som helst inför publiken sabotera den bild de vill bygga upp. Teamet skapar sig den bild som de vill att andra ska ha av dem. Goffman påpekar att det är viktigt för teamet vilka man väljer ska representera dem. Han menar t.ex. att inför en middag i hemmet, tas sällan barn in som en teammedlem, eftersom de ofta är opålitliga och man inte kan lita på att de ”uppför sig”. Inte heller en ”farbror” som tar för lätt på spriten eller ”Greta” som är nykterist och därför drar ner stämningen med sin predikan. Att medlemmarna kan lita på varandra är det absolut viktigaste.

Den *bakre* och den *främre regionen* är två centrala begrepp hos Goffman (2007). När han skriver om den främre regionen hänvisar han till viss del till sitt begrepp inramning och det faktum att aktören använder sig av den när han/hon agerar i den främre regionen. Aktören kan inte bete sig hur som helst utan vill skapa ett visst intryck inför publiken. Den bakre regionen beskriver Goffman som något som händer bakom framträdandet, när inte publiken ser. Aktören kan bli mer avslappnad och bete sig på ett mer naturligt sätt. Här agerar aktören på ett sätt som kanske inte är riktigt lika accepterat i det offentliga. Giddens (2007) bygger delar av sin forskning på Goffmans teorier. Han ser det som en intressant teori då det berör de små sakerna vi gör och agerar utefter. Giddens skriver också om olika regioner och beskriver då Goffmans främre region som ett samarbete mellan olika parter. Ett par som bråkar eller har problem kan dölja det genom ett samarbete i främre regionen, så att inte omgivningen skall bli medveten om de problem som finns.

Metod

Det finns två olika typer av intervjuer, den kvalitativa och den kvantitativa intervjun. Kihlström (2007,a) beskriver den kvalitativa intervjun som en liknelse till ett vanligt samtal, men med ett bestämt fokus. Något som hon anser vara viktigt att tänka på när man använder sig av en kvalitativ intervju är att man inte styr intervjun eller ställer ledande frågor och att det i det läget är viktigt att ha funderat kring sin egen förståelse. Kihlström(2007,a) benämner även att en kvalitativ intervju fastställs av att respondenten i fråga har erfarenhet och kunskap inom det område som skall undersökas.

Vi har valt att använda oss av intervjuer, eftersom vi ser det som ett passande medel att få reda på hur någon tänker kring vårt valda ämne. Det finns olika sätt att gå till väga när man väljer en metod som intervju. När det kommer till att genomföra en intervju finns det enligt Lantz (1993) vissa krav på användbarheten av intervjun, dessa är:

- Kravet på reliabilitet, vilket menas att metoden ska ge ett tillförlitligt resultat.
- Kravet på validitet.
- Det ska finnas möjlighet för andra att kunna kritiskt granska slutsatserna man har gjort.

Enligt Lantz (1993) finns olika två olika former av intervjuer, öppna och strukturerade. Vilken kategori man väljer beror på det syfte man har med sin intervju. Vi har valt att genomföra en öppen intervju, eftersom vi är intresserad av att veta, mer djupgående, vad respondenterna anser i vår fråga. Genom detta får respondenten tillfälle att via våra huvudfrågor möjlighet att uttrycka vad de känner och tänker, sedan är det vår uppgift, som intervjuare att ställa följdfrågor som bygger på det som respondenten sagt. Vi fördjupar oss i det som respondenten anser vara viktigt. När det kommer till vilken form av intervju man själv skall välja påpekar Lantz (1993) att valet beror på hur man tänkt analysera materialet.

Etiska principer

Enligt Vetenskapsrådet finns det fyra principer som fungera som riktlinjer för etikkommitténs granskning av forskningsprojekt. De skall även fungera som vägledning till forskare vid förberedelsen av forskningen. De skall inte ersätta forskarnas egna bedömningar utan fungera som ett stöd för forskarens egna tankar och funderingar i sitt ansvarstagande. Den första

principen kallas informationskravet vilket betyder att när en studie skall genomföras är det viktigt att de som skall delta får information om vad det är man ska studera/forska om och vad syftet med studien är. Utifrån den informationen den tillfrågade har fått väljer han/hon vill delta i undersökningen eller inte. Det här omfattar den andra principen som kallas samtyckeskravet. Den tredje principen är konfidentialitetskravet, vilket innebär att du som forskare ska meddela den person som ska delta i forskningen att de eller personer de nämner, inte kommer att anges med namn samt att var underökningen har skett inte kommer att lämnas ut. Som forskare bör du även informera i vilket syfte studien ska användas, vilket uppfyller nyttjandekravet. Vi har i vår studie använt oss av de fyra etiska principerna genom att informera om vårt valda ämne och i vilket syfte undersökningen sker. Vi har fått godkännande om respondentens önskan att delta i undersökningen. Vi har även informerat respondenterna om att deras identitet inte kommer att framkomma i undersökningen inte heller på vilken förskola undersökningen ägt rum.

Tillförlitlighet och giltighet

För att uppnå en tillförlitlighet och giltighet i arbetet har vi valt att vara två under intervjuerna, samt att använda oss av en ljudupptagning. Genom att vi använt oss av en diktafon har det gett oss möjlighet att gå tillbaka i intervjun och på det viset har vi delvis uteslutit risken av att göra en egen tolkning till vad personen i fråga sa. Och på det sättet har vi uppnått en giltighet i arbetet. Trost (1997) betonar för- och nackdelar med att använda sig av bandspelare. Han menar att det är ett effektivt sätt att studera sin egen intervjuteknik. Till nackdelarna hör att processen att bearbeta intervjun blir mer omfattande och att gester och mimik förloras i bandupptagningen. Kvale och Brinkmann (2009) skriver även de, hur gester och kroppsspråk går förlorat i en audioupptagning. De menar även att det ger samtidigt intervjuaren en möjlighet att under intervjun koncentrera sig på hela respondentens framförande och uttryck. I bearbetningen av intervjuerna har vi även transkriberat intervjuerna vilket har medfört att det har varit enklare för oss att arbeta fram ett resultat och medför också en tillit till resultatet. Trost (1997) menar att det ger en större informationsmängd och förståelse att vara två, därför har vi valt att vara två på intervjuerna. Vi har kontrollerat varandra så att vi har uppfattat vad pedagogerna sagt, så vi har ställt följdfrågor på ett relevant ställt. Genom detta har vi uppnått det som Kihlström (2007,b) beskriver som tillförlitlighet. Giltigheten uppnås genom att vår handledare har granskat och godkänt våra intervjufrågor innan vi genomfört intervjuerna.

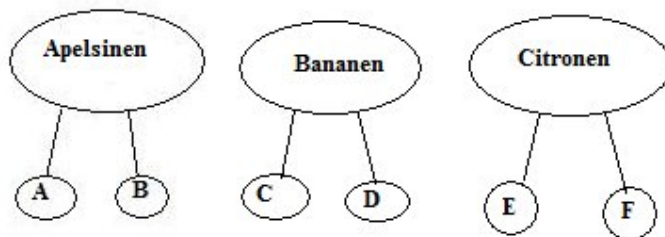
Kylén (2004) beskriver motsatsförhållandet som ligger mellan reliabilitet och validitet, men menar att även om vi alltid bör sträva efter att förbättra de båda, bör vi inom forskningen satsa mer på en ökad reliabilitet.

Kvale (1997) beskriver att vi uppnår en validitet och giltighet i studien genom granskning av det egna resultatet, att vi ställer frågor kring vårt resultat utifrån frågorna vad och varför. Genom att vi använt oss av en öppen intervju har vi fokuserat på respondentens funderingar kring vårt ämne, det här har gett oss olika utgångspunkter i intervjuerna men trots det gett oss ett enhetligt resultat. Kihlström (2007,b) menar att validitet uppnås när det studeras som det var meningen att undersöka. Vårt syfte överensstämmer med det vi undersökt och det resultat vi kommit fram till vilket ger en validitet till studien.

Urval

I vår undersökning har vi intervjuat sex stycken pedagoger på tre olika förskolor, varav två var kommunala och en privat. Valet av respondenter var grundade i att vi har tidigare varit i kontakt med dem och känner att de har en tillit till oss. Ryen (2004) betonar vikten av att respondenterna känner en trygghet till intervjuaren för att kunna ge ett så ärligt svar som möjligt. Pedagogerna har arbetat olika länge inom verksamheten och har olika erfarenheter när det kommer till anmälningsplikten.

Vi har valt att benämna de tre förskolorna med Apelsinen, Bananen och Citronen. På förskolan Apelsinen arbetar pedagog A och B, på förskolan Bananen arbetar pedagogerna C och D och på förskolan Citronen arbetar pedagog E och F.

Genomförande

Vid bokning av intervjuerna har pedagogerna fått reda på vilket ämne vi kommer att ställa frågor kring, vårt syfte och i vilket syfte vi utför studien. Genom det här uppfyller vi kraven på information och nyttjande. Genom att pedagogerna godkännt att bli intervjuade uppfyller vi även kravet på samtycke. Vi valde att inte ge ut frågorna, (se bilaga) innan intervjuerna, då vi tror att det hade påverkat vårt resultat, eftersom vi inte är ute efter några raka svar. Vid våra intervjuer har vi befunnit oss på varje pedagogs förskola. Varje intervju har pågått i ca 20 min. Vi har suttit i ett lugnt och avgränsat rum. I början av varje intervju har vi informerat om de etiska principerna. Varje pedagog har fått reda på att under intervjun har de rätt att avbryta när de vill. Inga namn på pedagoger, förskola eller barn kommer att nämnas, vilket uppfyller konfidentialitetskravet. Vi har även informerat om att vi kommer att spela in intervjun och om de inte vill det har de haft möjligheten att genomföra intervjun utan ljudupptagning. Under intervjuerna har vi valt att en av oss ställt frågorna, varav den andra skrivit ner stödord, tagit hand om inspelningen och inflikat eventuella frågor.

Kvale (1997) och Kvale och Brinkmann (2009) beskriver de sju stadier som finns i en intervjuundersökning. De stadier som de beskriver är tematisering, planering, intervju, utskrift, analys, verifiering och rapportering. I vår intervjuundersökning har vi i vårt arbete utgått från de olika stadiernas innehåll och utformning. Genom att använda de här stadierna upplever vi att vi får en struktur i vårt genomförande som skapar en förutsättning för ett tillförlitligt och bearbetningsbart resultat.

Bearbetning av intervjuerna

Vi har gått igenom vad pedagogerna har svarat och transkriberat dem. Vi har sedan sammanställt det till ett resultat där vi, utifrån vårt syfte, valt ut de delar som har varit relevanta för syftet. De utvalda delarna har sedan delats upp i teman för att, på ett lättare sätt, skapa en överblick av det resultat som vi fått.

Under arbetets gång har vi medvetet valt att inte dela upp arbetet. Vi har suttit tillsammans och skrivit och på det sättet har vi kunnat hjälpa varandra och funnits som ett stöd. För oss blev det då enklare att få en struktur och ett sammanhang i arbetet.

Resultat

Vårt resultat redovisas i form av teman som framkommit då vi bearbetat vår data. De olika temauppdelningarna skapar en överblick av det resultat vi kommit fram till. I slutet redogör vi för en sammanfattning av vårt resultat.

Anmälningens pliktens innebörd

I intervjuerna framkommer att begreppet anmälningens plikt och dess innebörd var svårt för några av pedagogerna att förklara. De kunde inte klart och tydligt redogöra för vad anmälningens plikt innebär och att det ingår i deras profession att anmäla vid minsta misstanke. Pedagogerna visste att de ska anmäla om ett barn far illa och poängterade att de måste agera utifrån barnets bästa. Pedagog A på Apelsinen förklarar: ”Ska man se åt barnets sida så är det klart att man ska anmäla, det är olika situationer. För barnets skull ska man vara väldigt öppen och vaksam och tänka hur dom mår i familjen.”

Pedagog B på Apelsinen menar att: ”Om man märker att ett barn far illa så har man skyldighet att anmäla det. För barnets bästa.”

Pedagog F på Citronen förklarar: ”... så är vi tvungna att ta de besluten för de är vårt yrke att vi gör allt för barnets bästa, vi måste ju alltid ha det för ögonen...”

Steget från misstanke till att anmäla, upplever pedagogerna är stort. I intervjuerna kan man se att pedagogerna har svårt att avgöra när en anmälan ska ske. Då de har svårt att definiera begreppet barn som far illa och anmälningens pliktens omfattning och innebörd. Att vanvård är en del av anmälningens plikt förstår vissa av pedagogerna. Det framkommer i intervjuerna att många av pedagogerna anser att det är svårare att anmäla när en misstanke om vanvård eller psykisk misshandel uppkommer. I fall av fysisk misshandel menar pedagogerna att det har mer att ”ta på” då det är synligt på ett annat sätt. Vid fall av vanvård menar en del av pedagogerna att det är en stor process att dra igång när man kan prata med föräldrarna och se om det händer något först. Pedagog E på Citronen beskriver hur hon tog tag i en liknande situationen.

Har man ett barn som kommer med alldeles för stora kläder, **varje dag**, kläder som inte passar eller är hela eller kläder som inte finns, det är ju också en form av misshandel faktiskt, vi är ute varje dag. Det

är ju vanvård och det kan jag känna att vi borde kanske inte direkt anmäla med en gång, men att man alltså säger till föräldrarna och pratar med dom. Om det inte fungerar borde man kanske anmäla till rektor.

Vikten av stöd

Uppbackning av rektor är också något som visade sig vara oerhört viktigt för att känna trygghet i situationen som de befinner sig i. Får de inte uppbackning på det sätt de behöver, finns risken att anmälan uteblir eller tystas ner. Pedagog D på Bananen förklarar vikten av att rektorer visar sitt stöd.

Vi hade ett fall för flera år sedan då barnet hade blåmärke och de var lite knepiga grejer, vi tog fotografier och så. Vi pratade med pappan och det blev nog lite fel ordning och sen tog vi faktiskt kontakt med rektorn då, men det hände ingenting... Det tystnades ner på något sätt. Det blev ingenting.

De intervjuade påpekade att en rektor som ställer upp och visar sitt stöd är en viktig och betydande del i processen. De som har erfarenhet av en anmälan menade även att en rektorns agerande har stor vikt i hur pedagogerna mår efteråt samt hur de ska agera om de hamnar i samma situation igen. Pedagog E på Citronen beskrev sina positiva erfarenheter av att känna stöd av rektorn.

Det var att rädda pojken från att bli ihjälslagen. Då hade jag en rektor som tog tag i det jätte bra...och gjorde anmälan och vi hade jätte mycket kontakt med socialtjänsten. Den rektorn tog anmälan och lyfte den från våra axlar och sa att den anmälan står jag för, man gör ju en personlig anmälan och då tog rektorn det och det var jätte skönt.

Alla har samma tankar kring att, vid en anmälan, ha diskuterat fallet i arbetslaget så att alla är överens om att det som setts och hörts varit av sådan art att anmälan krävs.

Pedagog D på Bananen förklarar: ”Att ha arbetskamraterna med sig är också viktigt. Det känns viktigare än rektorn, men att man är samlad och har sett samma. Då känns det som man är en mer enad grupp. Så får man hoppas på att rektorn också känner så.”

Även pedagog C på Bananen anser att:”.. det är väldigt viktigt att man är överens i arbetslaget. Så det är inte ett beslut jag tar att det är någonting med den familjen som inte

stämmer. Det är någonting man pratar om och så vänder man sig till rektorn och så får hon liksom.”

Osäkerheten sätter spår

Många gånger upplevde pedagogerna att det var svårt att se och uppfatta den psykiska misshandeln. Pedagogerna menar att det här bidrar till att de inte vet vilken omfattning misshandeln har och om den är av sådan art att anmälan krävs. Många upplevde att barn som beter sig annorlunda och inte är sig själva, kan vara tecken på att något är fel och att det då kan handla om psykisk misshandel.

Pedagog F på Citronen beskriver hur hon har upplever den psykiska misshandeln svår att ta på, men det är även också den sort av misshandel som sätter sig djupast i barnen. Pedagogen förklarar: ”men den psykiska det är ju svårare att få tag i men det är ju värre än fysiskt, för den sitter ju här inne (pedagogen lägger handen på hjärtat) i själen och den är nog väldigt svår att få bort.”

I intervjuerna kom det fram att det fanns mycket funderingar och tankar kring om, hur och till vem en anmälan ska göras, hur processen går till och vilka förutsättningar som ska finnas för att man ska anmäla. De pedagoger som inte gjort en anmälan beskriver sin osäkerhet inför hur det ska gå till, vad de får säga och till vem, får de veta hur det gått, o.s.v. Pedagogerna svarar att en fortbildning inom ämnen hade varit ett sätt att öka säkerheten och kunskapen. Pedagog C på Bananen bekräftar att en utbildning inom området hade varit bra för henne: ”Ja absolut, det tror jag faktiskt... Så visst för att känna sig säkrare. Kanske just att veta hur det går till och vad man får reda på. Vad är det som händer och så, när barnet slutar så vet man ju inte mer.”

Pedagogerna uttryckte att känslorna inför en anmälan skulle vara jobbiga, svåra och negativa och även att osäkerheten kring att beslutet, att anmäla eller inte, många gånger grundar sig i om de hade tillräckligt med information eller ej. Om det som setts och hörts verkligen stämmer. Alla pedagogerna uttrycker att de gärna vill ha ordentligt med information genom att ha gjort en egen observation så de har ”tillräckligt på fötterna” inför en eventuell anmälan.

Pedagog B på Apelsinen förklarar: ”Att man gör någon slags utredning ändå. Att man observerar det och utreder det hela innan man är snabb och tar luren.”

Är jag säker på det så är jag nog väldigt påstridig det tror jag. Men det är klart jag måste nog vara rätt så många procent säker på att det verkligen stämmer. Man vill ju inte gärna starta upp någonting som inte stämmer ett dugg, då känns det ju väldigt, att man har missbedömt det hela.(Pedagog C.)

Större delen av pedagogerna har svårt att beskriva vad vanvård innebär och ser det inte heller som något som ingår i anmälningsplikten. De anser inte att allvaret i situationen är av så stor vikt att det ska behöva anmälas även om situationen upprepas. Pedagog B på Apelsinen beskriver hur hon definierar vanvård som småsaker, hon förklarar: ”inte har de rätta kläderna på sig kanske ute, inte kan hålla sig varm, men det är smågrejer”

Pedagog D på Bananen uttryckte sin egen osäkerhet kring att anmäla eller ej genom att granska sig själv och gå tillbaka och fundera över vad hon kan ha missat genom åren.

Som tur är så, jag har jobbat i många år men samtidigt så kan man tänka, vad har jag missat! Det har jag känt på senare år, det är så mycket med allt, jag har jobbat i över 30 år och det borde ju ha varit någonting och det har jag ju inte fattat. Då blir man ju lite rädd eller man har haft lite men inte tillräckligt.

Mötet

Många av pedagogerna uttryckte att de trodde att det skulle bli obehagligt att möta föräldrarna efter en anmälan. Några pedagoger uttryckte det här som en stor anledning till att en möjlig anmälan skulle kunna utebli medan andra pedagoger tyckte det skulle kännas obekvämt, men att det ansågs vara en del av deras yrkesroll och något de måste göra. Att de alltid måste se till barnets bästa. Pedagog A på Apelsinen uttryckte att det till viss del uppstår en obekvämt situation: ”Om en förälder är under utredningen och har kvar barnet på förskolan. Det är nog det jobbigaste. Du ska ju stå för att du har anmält och möta den här personen i vardagliga livet.”

Pedagog F på Citronen menade att det ingår i vår profession att möta föräldrarna i alla situationer. Pedagogen förklarar: ”Det är jag ju tvungen att ta, har jag upptäckt detta så är jag tvungen att ta det, det ingår också i min profession som förskollärare att jag får ta tag i det”.

Konsekvenser

Konsekvenserna av att anmäla eller inte anmäla, upplevde pedagogerna var av stor vikt inför beslutet att anmäla. Rädslan kring att förstöra för en hel familj och stämpla dem om det sedan skulle visa sig var fel, var stor. Risken att misshandeln fortsätter är även det en konsekvens som övervägs inför ett beslut att anmäla. Några pedagoger ansåg dock att det är bättre att ha anmält en gång för mycket än en gång för lite. Pedagog E på Citronen förklarar: ”Jag tror faktiskt att jag skulle anmäla en gång för mycket än en gång för lite, jag tror faktiskt det.”

Att man inte anmäler, det kan ju fortsätta då, alltså det när dom kommer till skolan då så blir det ju, att de upptäcker någonting, Varför har ni inte gjort något åt det här. Man får ett bakslag, varför gjorde man inte det. För det kan jag tänka mig att det kan bli om man inte anmäler.(Pedagog D.)

Sammanfattning av resultat

I vårt resultat kommer vi fram till att det finns en stor osäkerhet, när det handlar om att anmäla eller inte anmäla. Pedagogerna uttryckte att de gärna ville ha ”bevis” och göra egna undersökningar i form av observationer och diskussioner i arbetslag och med rektor. Många tyckte det kändes obehagligt att ha makten att förändra och stämpla en familj om det visade sig att det de misstänkt inte stämmer. Pedagogerna påpekade betydelsen av att ha en rektors och ett arbetslags stöd, och att det på ett eller annat sätt kan påverka till om man väljer att göra en anmälan. I intervjuerna framkom även att det finns en stor osäkerhet kring hur en anmälan går till och till vem man ska anmäla i första hand. Att möta föräldrar ansågs också som något som bidrog till osäkerheten och sågs som jobbigt. Pedagogerna ansåg dock att man måste se till barnets bästa och tänka på sin yrkesroll

Diskussion

Här diskuterar vi det resultat vi kommit fram till. Vi utgår från litteratur och egna tankar. Vi tar även upp de didaktiska konsekvenser som kan uppkomma baserat på vårt resultat. Vi granskar även vår metods för och nackdelar.

Resultatdiskussion

I vår studie framkommer det en stor osäkerhet kring vad anmälningsplikten egentligen innebär och definitionen av barn som far illa. Lundén (2004) kommer även i sin forskning fram till att kunskap kring begreppen inte finns ute i verksamheten och att en definition av begreppet hade varit till hjälp. Både Hindberg (2001) och Lundén (2004) menar att vanvård och omsorgssvikt är begrepp som oftast glöms bort. I vår undersökning ser vi en tydlig koppling mellan det Hindberg och Lundén tar upp och vad våra respondenter säger i frågan om anmälningspliktens innebörd och om begreppet barn som far illa. Vi tycker det är skrämmande att se hur svårt det är för pedagogerna att beskriva och ta till sig begreppet barn som far illa. Begrepp som anmälningsplikt och barn som far illa visste vi var svårdefinierade, men vi trodde att pedagogerna skulle ha lättare för att beskriva anmälningspliktens innebörd. Genom vårt resultat fick vi även en uppfattning av att anmälningsplikten inte ses som en skyldighet och en naturlig del i arbetet. Vi kan vidare i vår undersökning se att det finns stora brister i kompetensen kring anmälningsplikten. Osäkerhet kring hur det går till, vart man ska vända sig, om man ska anmäla eller inte, är stora frågor för pedagogerna. De här frågorna anser vi vara självklara att man som yrkesperson inom verksamheten har kunskap om. Osäkerheten som uppstår hos pedagogen i samband med anmälan skulle på ett enkelt sätt delvis tonas ner eller försvinna om pedagogerna fick den kunskap inom anmälningsområdet som de behöver, för att på ett professionellt sätt utföra sin profession. Genom fortbildning kan man utveckla kompetensen inom området. Därför anser vi att det borde lyftas för diskussion inom verksamheten med tanke på att ett barn som far illa, kan ha svårigheter ta till sig den kunskap som vi enligt läroplanen och skollagen ska förmedla.

Socialstyrelsen (2004) och Erdis (2007) poängterar att vid misstanke om att ett barn far illa, ska en anmälan göras omgående. I vår undersökning framkom det att osäkerheten kring att anmäla eller ej oftast grundar sig i att personalen vill ha mer fakta kring vilken situation

barnet befinner sig i. De vill veta att när en anmälan görs så är de inte de minsta osäkra på att det som de sett eller hört inte stämmer. Ofta vill personalen även diskutera i arbetslaget, så att de inte står själva när en anmälan görs. Lundén (2004) tar i sin studie upp problematiken kring att det diskuteras för mycket, vilket resulterar i att en anmälan dröjer eller uteblir. Vi kan förstå problematiken för pedagogerna då rädslan för att förstöra för en familj eller relationen de skapat med dem, kan gå förlorad. Kunskapen om att vikten av att anmäla vid misstanke är bristande hos pedagogerna, vilket bidrar till att de tror att det är deras uppgift att undersöka om det som de tror har skett, verkligen har hänt. Hade det funnits en större kunskap kring anmälningsplikten hade det eventuellt bidragit till att fler anmälningar hade gjorts.

I våra intervjuer framkom det att personalen ser föräldrar som en svårighet och ett hinder, när det kommer till att anmäla. De menar bland annat att det kan vara svårt att se hur en förälder egentligen är mot sitt barn, då föräldrarna ofta har en fasad gentemot pedagogerna för att dölja det som eventuellt pågår i familjen. Goffman (2007) beskriver fenomenet som en social fasad. I intervjuerna framkommer också att det är svårt att veta vad som egentligen hänt då föräldrarna ofta "håller varandra om ryggen". Föräldrarnas framträdande kopplar vi samman med det Goffman beskriver som ett team framträdande. När det kommer till att möta föräldrarna efter en anmälan, menar pedagogerna att det är obehagligt och obekvämt. När man som pedagog inte är redo att möta föräldrarna efter en anmälan, kom det fram funderingar kring att låta en kollega ta hand om mötet i tamburen. Även det här kan vi koppla samman med Goffmans team framträdande då personalen vill visa sin professionella sida mot föräldrarna och låter någon som kan hantera situationen, möta upp dem i tamburen. När personalen väljer att visa upp en sida utåt mot föräldrarna agerar de i det Goffman benämner som främre region. Att sedan få utlopp för sina känslor när föräldrarna gått och får möjlighet att ventilerat dem med sina arbetskamrater. Agerandet innebär att de befinner sig i, vad Goffman beskriver som den bakre regionen. Vi anser att de som arbetar inom förskolan har valt ett yrke där det ingår att uppträda professionellt inför bland annat föräldrarna. Vi kan dock förstå obehaget som pedagogerna uttryckte inför ett sådant möte. Anser de att mötet inte hade varit till fördel för varken pedagogen eller föräldrarna, skulle mötet med föräldrarna kunna ske med annan personal ur arbetslaget.

Enligt pedagogerna kan en hjälp till hantering av en anmälan ges genom t.ex. fortbildning. Lundén (2004), Hindberg (2001) samt Killen (2009) poängterar vikten av att personal får genomgå utbildning i ämnet och även få tillgång till konsultation för att känna sig trygga i sin

roll och arbeta på ett förebyggande sätt, i ett tidigt stadium, där de ser tecken på att ett barn far illa. I intervjuerna framkommer det att det är av stor vikt att pedagogerna känner att de har stöd, både från arbetslag och från rektor, för att ta klivet till att anmäla. Lundén (2004) trycker på att det är mycket viktigt att personalen får den feedback de behöver, även för att i kommande fall veta hur de ska agera. Okunskapen kring anmälningar menar Bengtsson och Svensson (2006) bidrar till att anmälningsplikten inte fungerar på ett tillfredställande sätt. Olsson (2001) skriver också att bristen på kunskap gör att personalen agerar för sent och att anmälningar uteblir. Det är beklagligt att se att inte anmälningsplikten och dess innebörd får större uppmärksamhet ute i förskolorna. Vi tror att en satsning på att ge kunskap kring anmälningspliktens innebörd och hur det går till att anmäla, hade ökat säkerheten hos personalen och bidragit till att fler anmälningar hade gjorts.

Metoddiskussion

Vårt syfte har varit att ta reda på hur pedagoger uttrycker sina känslor och tankar kring anmälningsplikten. Att intervjua pedagogerna med öppna frågor såg vi som en självklarhet, eftersom man i den öppna intervjun ger utrymme för pedagogerna att uttrycka hur de känner och vilka tankar de har. Det har gett oss möjlighet att ställa följdfrågor kring det som pedagogerna tog upp. Vi ansåg även att en intervju var ett fördelaktigt redskap för att få pedagogerna att känna sig trygga och ge dem möjligheten att uttrycka sig fritt. Vi har tagit tillvara på det Ryen (2004) påpekar, att man som intervjuare vinner förtroende genom att respondenten känner en trygghet med intervjuaren. Vi har använt oss av de kontakter vi har inom förskolans värld och lagt ut en förfrågan om att få genomföra en intervju med dem. De personer som valt att ställa upp kände, redan då, att de hade en tillit till oss och på det sättet kunde de känna trygghet i situationen. På grund av att vårt ämne är av känslig art, ansåg vi att det var extra viktigt att respondenterna kände trygghet och tillit till oss. Om vi istället valt att intervjua helt främmande personer, tror vi att det skulle det finnas en risk att respondenterna inte känt sig bekväma och inte svarat ärligt på de frågor som ställts.

I våra intervjuer upplevde vi det var svårt att hålla fokus, pedagogerna tilläts sväva ut för mycket i frågorna vilket bidrog till att den röda tråden i intervjun tillfälligt bröts. Vi fann det svårt att, utan att verka otrevliga, att få pedagogerna att återgå till ämnet och den ställda frågan. Vår problematik i intervjuerna låg i vårt syfte. Då syftet var att ta reda på pedagogernas tankar och funderingar. Vilket innebar att vi tror att om vi hade avbrutit

pedagogerna skulle svaren inte bli ärliga och vår påverkan hade blivit för stor. Det var en problematik för oss att hitta en balansgång mellan att låta pedagogen prata fritt och då få svar på vårt syfte. Eller att leda pedagogerna och då få kort svar som grundar sig på vad de tror att vi vill att de ska säga. Vi var oroliga för att vi skulle ”lägga orden i mun” och på det sättet styra vårt resultat. Eftersom vår undersökning grundar sig i lagar som pedagogerna bör känna till fanns det en risk för att pedagogerna ville framstå som om de vet vad som gäller. Hade vi påpekat att anmälningsplikten är en lag, tror vi att de hade svarat att ”ja det är det ju, och det är klart man måste anmäla”. Nu fick vi istället se att pedagogens uppfattning kring anmälningsplikten var bristfällig och vi fick även ett resultat som framhäver det.

Vi tyckte det var bra och gav en trygghet, både för oss och för pedagogerna, att vi valde att ha en av oss som intervjuare och den andra som bisittare. Det gav oss en möjlighet att granska varandras sätt att intervjua och inflika med frågor under intervjun.

Didaktiska konsekvenser

Att inte ha kunskaper kring hur en anmälan går till och vart pedagogerna ska vända sig bidrar till en osäkerhet i förskolan, när det kommer till att anmäla. Om personalen tvekar att anmäla på grund av osäkerheten bidrar det till att den eventuella misshandeln fortgår. Barnet får lida och deras utveckling inom alla områden kan påverkas. Killén (2009) beskriver vikten av att de barn som far illa måste få hjälp att bearbeta sina upplevelser. Killén menar att om det inte görs något åt det problem som finns, förs det vidare till nästa generationer och problemen dyker upp på förskolan än en gång. Att som pedagog välja att inte anmäla vid misstanke om att ett barn far illa betyder att pedagogen kan dömas för tjänstefel och eventuellt böter, enligt brottsbalken kap 20 § 1. Om pedagogen inte anmäler sätter den alltså inte bara barnet i eventuell fortsatt fara, utan gör även sig själv skyldig till brott.

Att fortbilda personalen inom förskolan för att öka säkerheten, är ett sätt att få personalen till att känna sig tryggare i de beslut som de senare kanske måste fatta. Att ledning och rektorer visar sitt stöd är också viktigt för personalens trygghet. Att som rektor ta på sig en anmälan är även det ett sätt att få personalen att känna sig bättre till mods inför en anmälan.

Som anställd inom förskolan har man en skyldighet att alltid se till barnets bästa. Det är viktigt som pedagog att alltid ha det i åtanke och acceptera att man måste anmäla misstanke

om att ett brott föreligger. Att arbeta i ett förebyggande syfte kan vara av stor betydelse den dagen då någon kanske måste göra en anmälan. Att se till att det finns ett pågående samarbete mellan socialen och förskolan kan vara av stor betydelse för båda verksamheterna. Har det byggts upp ett samarbete innan, vet pedagogerna vilken person de kan vända sig till, vad som kommer att hända och möjligheten till en uppföljning ökar. Socialstyrelsen (2004) påpekar vikten av att ett sådant arbete finns för att öka tryggheten hos personalen och att det bidrar en tilltro mellan att personalen inom förskolan och socialtjänsten. Vi ser det som anmärkningsvärt att det inte verkar finnas något intresse kring att ha någon form av utbildning kring vad anmälningsplikten innebär och t.ex. hur en process går till. Ett samarbete med socialtjänsten hade varit ett enkelt sätt att öka medvetenheten och kunskapen hos pedagogerna. Samtidigt som det säkert hade hjälpt socialtjänsten att förstå den situation som pedagogerna befinner sig i och vad en återkoppling betyder för dem.

Med hjälp av vår undersökning har vi fått kunskap kring anmälningsplikten och dess innebörd. Vi känner oss säkrare inför vår kommande yrkesroll där vi eventuellt får möta barn som far illa. Vi vet nu mer om hur vi ska agera och vikten av att vi agerar. Vi anser att det är skrämmande att se att det finns en sådan brist på kunskap kring anmälningsplikten ute i verksamheten. Vi har genom våra kontakter ute i verksamheten uppfattat att det inte heller är ett ämne som tas upp till diskussion, vilket inte gagnar verksamheten och framför allt inte de barn som far illa. Vi hoppas att vi genom vår studie väckt tankar hos dig, som läsare, att föra diskussionen vidare.

Förslag till fortsatt forskning

Vårt syfte gör oss begränsade till att undersöka hur pedagogerna känner och tycker. Att forska vidare på hur rektorer ser på anmälningsplikten och deras arbete kring den, så som fortbildning för personalen, hade varit av stort intresse eftersom vi i våra intervjuer kom fram till att ledningens stöd, vid en anmälan, är av stor vikt för personalens trygghet.

Att forska vidare kring socialnämndens arbete mot förskolor, hade varit intressant eftersom det visar sig i vårt resultat att personalen inte har den kunskap om socialnämndens arbete som är en förutsättning vid en anmälan.

Tack!

Vi vill rikta ett stort tack till de sex pedagoger som avsatt tid för att delta i vår studie och genom detta delat med sig av sina erfarenheter kring vårt undersökningsämne. Vi vill även tacka de aktuella förskolorna för att vi fått göra intervjuer med personalen under deras arbetstid. Ett varmt tack riktas även till vår handledare för det stöd och goda råd vi fått i vårt examensarbete.

Pernilla och Linda

Referenser

- Bengtsson, Hans & Svensson, Krister (2006) 6:e uppl. *Ansvar och sekretess i förskolan, skolan och fritidshemmet*. Stockholm: Liber
- Erdis, Mare (2007) *Juridik för pedagoger*. Lund: Studentlitteratur
- Giddens, Anthony (2003) *Sociologi Lund*: Studentlitteratur
- Goffman, Erving (2007) *Jaget och maskerna*. Stockholm: Nordstedts Akademiska Förlag
- Hindberg, Barbro (2003) 2:a uppl. *När omsorgen sviktar. Om barns utsatthet och samhällets ansvar*. Stockholm: Rädda Barnen
- Kenny, M.C. (2001). Child abuse reporting: teachers' perceived deterrents. (elektronisk version) *Child Abuse & Neglect*
<http://her.oxfordjournals.org/cgi/content/full/cyn030v1>
- Kihlström, Sonja (2007) Intervju som redskap. Dimenäs, J. (red.). *Lära till lärare. Att utveckla läraryrket – vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. Stockholm: Liber
- Killén, Kari (2009) *Barndom varar i generationer*. Lund: Studentlitteratur
- Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Kvale, Steinar och Brinkmann Svend (2009) 2:a uppl. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Kylén, Jan-Axel (2004) *Att få svar- intervju, enkät, observation*. Stockholm: Bonnier Utbildning AB:
- Lantz, Annika (2007) *Intervjumethodik*. Lund: Studentlitteratur
- Lundén, Karin (2004): *Att identifiera omsorgssvikt hos förskolebarn*. Doktorsavhandling. Göteborg: Göteborgs universitet
- Olsson, Staffan (2001) *Sekretess och anmälningsplikt i förskola och skola*. Lund: Studentlitteratur
- Ryen, Anne (2004) *Kvalitativa intervjuer*. Malmö: Liber
- Socialdepartementet. *Socialtjänstlagen*
<http://www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=2001:453>.
nerladdad 2009-11-01.
- Socialstyrelsen (2004). *Anmälningskyldighet om missförhållanden som rör barn*. Stockholm: Socialstyrelsen

Trost, Jan (1997) 2:a uppl. *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur

Vetenskapsrådet.

<http://www.vr.se/download/18.668745410b37070528800029/HS%5B1%5D.pdf>

Nerladdad 2009-11-01

Bilaga

Intervjufrågor

1. Vad innebär anmälningsplikten för dig?
2. Vad lägger du in i begreppet barns som far illa?
3. Hur skulle du känna inför en anmälan?
  - Anmälan av föräldrar?
  - Anmälan av arbetskamrater?
  - Ev osäkerhet, vad bidrar den till?
  - Konsekvenser anmäla/inte anmäla?
4. Under vilka förutsättningar skulle du göra en anmälan?